Ч. 143. Львів, четвер, дня 2. грудня 1915. Рік I.

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО

політична, економічно-суспільна й літературна ґазета.

Ціна примірника 6 сот. На провінції 8 сот. В занятих теріторіях 4 коп.

Виходить що дня рано.

Умови передплати у Львові:

На рік	18·— К.
„ піврóку	9·— „
„ чвертьроку	5·— „
„ місяць	1·80 „

В краю і державі:

На рік	24·— К.
„ піврóку	12.— „
„ чвертьроку	6·— „
„ місяць	2·40 „

За границею:

В Німеччині	28 мар.
В Америці	8 дол.
В инших державах	40 фр.

Реклямації вільні від почтової оплати. Рукописі приймаєть ся лиш оплачені, а звертаєть ся тільки важнійші і застережені. — „Українське Слово" продають всі бюра по цілім краю.

Адреса редакції й адміністрації: ЛЬВІВ, ул. Руська 3. Експедиції: Бляхарська 11.

Ціна оголошень:

За оголошення числимо за одношпальтову стрічку або її місце 20 сот. Надіслане 50 сот. за стрічку, а в оповістках 40 сот., в редакційній части 60 сот. Повідомлення про вінчання, заручини і т. д. 1·50 К. за стрічку, найменше 4 К. Дрібні оголошення за слово 6 сот., найменше 50 сот. Слова товстим або розстріленим друком числимо подвійно. Сталі оголошення за окремою умовою. — За зміну адреси платить ся 50 сот.

Зміна в правительстві.

ВІДЕНЬ. (Ткб.). Нинїшня „Wiener Zeitung" оголошує слїдуючі найвищі відручні письма:

Коханий ґрафе Штірк!

Полагоджуючи Ваші внески, увільняю в ласці з уряду мого міністра внутрішних справ барона Гайнольда, мого міністра торговлї д-ра Рудольфа Шустера і мого міністра скарбу д-ра Авґуста Єнґля. застерігаючи собі поновне вжитте їх в службі, — та покликую баронів дра Гайнольда і д-ра Єнґля, примінюючи §. 5. основних законів о репрезентації держави з д. 21. грудня 1867 як доживотних членів до Палати панів парляменту, а мому дотеперішному міністрови торговлї д-рови Шустерови надаю баронівський титул з увільненнєм від такси.

Рівночасно іменую президента мого Найвищого обрахункового Трибуналу князя Конрада Гогенльоге—Шілїнґфірста моїм міністром внутрішних справ, ґубернатора уряду почтової каси ощадности дра Кароля Лєта моїм міністром скарбу, а директора управ. австр. Заведення кредитового для торговлї і промислу у Відні д-ра Олександра фон Шпіцмутера моїм міністром торговлї.

Відень, 30 падолиста 1915.

Франц Йосиф вр.
Штірк вр.

Відручні письма Цїсаря до уступаючих міністрів.

Коханий Докторе бароне Гайнольд!

Вволяючи в ласці Вашій просьбі о звільнення Вас з уряду мого міністра внутрішних справ, згадую з вдячністю Вашу визначну діяльність, котра поставила Вас в наслідок війни перед зовсім новими задачами, а котру Ви на своїм становиску енерґічно розвивали, та висказую Вам за повні посвяти і ревности заслуги моє цілковите признаннє. Кермуючись наміром, щоб Ваш богатий досвід на полі адміністрації запевнити і на дальше, для моїх услуг, застерігаю собі поновне ужитте Ваших услуг. Рівночасно покликую Вас при примінюванню §. 5. основних законів о репрезентації держави з д. 21. грудня 1867 як доживотного члена до Палати панів парляменту.

Відень, 30. падолиста 1915.

Франц Йосиф вр.
Штірк вр.

Коханий Докторе Шустер!

Вволяючи в ласці Вашій просьбі о звільнення Вас з уряду мого міністра торговлї, застерігаю собі поновне ужитте Вас в службі, висказую Вам за Вашу серед тяжких відносин при трівалій посвяті успішну дїяльність мою подяку і повне признаннє. Узнаючи Вашу довголїтну службу наділяю Вас при сїй нагоді баронівським станом з увільненнєм від такси.

Відень, 30. падолиста 1915.

Франц Йосиф вр.
Штірк вр.

Коханий Докторе бароне Енґель!

В ласці сповнюю Вашу просьбу о увільнення Вас з уряду мого міністра скарбу. Уміємо вміли Ви також серед надзвичайних відносин державним фінансам надати дальше супокійний перебіг і вповні унаочнити супроти більших вимог, фінансову снагу держави. Ваша повна посвяти, випробована дїяльність запевнила Вам моє горяче признаннє та приневолює мене застеречи собі поновне ужитте Вас в службі. Рівночасно примінюючи § 5. осн. зак. з д. 21. грудня 1867 о репресент. держави покликую Вас як доживотного члена до палати панів парляменту.

Відень, 30. падолиста 1915.

Франц Йосиф вр.
Штірк вр.

Урядові воєнні звідомлення.

З ГОЛОВНОЇ АВСТРІЙСЬКОЇ КВАТИРИ.

З дня 30. падолиста 1915.

На російськім фронтї.

Нїчо нового.

На італїйськім фронтї.

Показуєть ся що-раз яснїйше, що Італїйцї хотять в сих днях за всяку цїну осягнути успіх над Сочею, по змозї коло Гориції. Вчера звертали ся їх наступи проти цїлого фронту між Тольмайном і морем, а з особливим завзятєм проти обох наших приміcтків і проти півдачної части височини Добердо. Наступи проти наших гірських становищ на північ від Тольмайну швидко зломили ся. Примісток Тольмайн стояв по полудни під безнастанним огнем; потім прийшли три сильні наступи на північний і цїлий ряд слабших на південний вiдтинок. Всї відбито з найбільшими втратами для ворога.

Так само безуспішний був цїлий ряд проб наступів коло Плави. Перед Горицьким примістком стягнено дуже великі італїйські сили зі всїх фронтів. До наступу пішов ворог учера тільки коло Ославії; тут його відбито. Тільки взяту часть фронту взято дещо наза... До середени міста Гориції впало в ночи знов сто важких бомб.

В відтинку височини Добердо по 4-годинім артилєрійськім приготованню наступи з особливою силою і завзятєм атаки на Монте Сан Мікеле і Сан Мартіно. На Монте Сан Мікеле будапештенський піхотний полк гонведів ч. 1. відбив кріваво 8 масових атаків. Сан Мартіно атакував ворог три рази збитою масою. Тут надварадський піхотний полк гонведів ч. 4. оборонив у завзятім рукопашнім бою свої становища. Також на південний захід від сеї місцевости відперто ворожий наступ.

На сербськім фронтї.

На південний захід від Прібою відкинули ми Черногорців в напрямі до Плавіє. На чорногорській граници на південний захід від Мітровиці австро-угорські відділи напали сербську задну сторожу і полонили 210 Сербів. Болгари наближають ся до кітловини Прізрен.

Заступник шефа Ґенерального Штабу
пільний маршалок-поручник Ф. Гефер.

З ГОЛОВНОЇ НІМЕЦЬКОЇ КВАТИРИ.

З дня 28. падолиста 1915.

На сербськім фронтї.

Погоня йде далї. На південний захід від Мітровіци обсаджено Руднік. Над 2.700 полонених впало в руки союзних військ, здобуто богато воєнного матеріялу.

З дня 29. падолиста 1915.

На західнім фронтї.

На цїлім фронтї підчас морозу й гарної погоди панувала оживлена дїяльність артилєрії і летунів. На північ від St. Mihiel змушено ворожий самолет осісти перед нашим фронтом і знищено його гарматним огнем.

В Cemires в останніх двох тижнях наслідком ворожого огня згинуло 22 мешканців і 8 зранено.

На східнім фронтї.

Положеннє, загалом беручи, не змінило ся.

На сербськім фронтї.

Погоння йде далї. Полонено над 1500 Сербів.

До вчерашного звідомлення про доперішний хід сербської кампанії треба ще додати, що загальне число здобутих доси на Сербах гармат виносить 502, між тим богато важких.

Начальна управа армії.

Европейська війна.

Дорога до Египту.

ТУРИН. „Stampa“ поміщує статю військового кореспондента, який підчеркує, що акція Кіченера на Бейрут, щоб відтяти неприятелеви дорогу до Египту, вже не доведе до вислїду.

З Румунського парляменту.

З нагоди отвореня румунського парляменту відчитав король Фердинад слїдуючу престольну бесїду:

Нинїшному отвореню парляменту товаришать ті самі журби, що й при отвореню минулого року. Сьвітові змагання розвивають ся з щораз більшою нагальностю. Нові держави виступили в бій та поширили европейську війну. — Се положенне накладає на нас тим більший та тяжший обовязок боронити всїми силами великих інтересів Румунії. На нинї отвореній сесії будете мати змогу познакомитись з законопроєктами та кредитовими предложеннями, що мають поборювати теперішне тяжке положенне, і маю повну надїю, що знайду в вашім патріотизмі поперте. — Я є особисто переконаний що ви сповните жадання нашого війська, котре є гідне любови та довіря краю. Повний надій на будуччину нашої дорогої Румунії, прошу Бога, щоб благословив вашу працю:

Скандалїчні сцени при отворенню румунського парляменту.

БУКАРЕШТ 29, падолиста. Нинї відбулось отворенне румунського парляменту, Великий здвиг народа витав радісно короля та наслїдника престола, коли вони переїзджали улицями міста до митрополичої катедри, звідки удались до палати парляменту. По 12. годині заявив ся король в товаристві наслїдника престола та всїх міністрів в парляменті, ентузіястично витаний послами. Коли король зачав відчитувати престольну бесїду дав ся чути з одного кута, в котрім стояв також посол Міле, видавець русофільської часописї „Дімінеата“ і „Адеверуль“ оклик: „Ганьба! Доперва по кількох мінутах перерви міг король читати далї. Ще раз дав ся з того кута чути голос ворожий правительству.

Підчас престольної бесїди місця, в котрих король підчеркував задачі армії, та в котрих взивав до єдности, були живо витані цїлою палатою з малими виїмками послів, між котрими був Філїпеску. Після відчитання престольної бесїди дались чути живі оплески, котрі раз враз поновлялись, та вказували недвозначно, що присутні посли хотїли затерти враженнє віднесене підчас демонстраційних окликів одиниць.

Занепокоєннє викликав Міле котрий за се дістав пощочину, По скінченій престольній бесїдї Міле зістав сильно побитий,

Отворенне угорського парляменту.

БУДАПЕШТ. (Ткб.) Сойм зібрав ся вчера на треті воєнні наради. Президент палати отворив засїданнє відчитаннєм найвищого рескрипту про отворрннє нової сесії сойму, почім виголосив бесїду, в котрій вказав на радісну зміну в воєнних і полїтичних відносинах, які зайшли від часу послїдної сесії. Відтак згадав про хоробрі дїла союзної армії, як і про взірцеву витревалість населення. Немаю прямо слів представити мадярський народ найдостойнїйшому Монарсї і хоробрим військам. Президент згадав вкінцї про виступленнє по нашій стороні Болгарії і Турції, та вніс на висланнє чолобитної депешї до цїсаря, та телєґрам з висказами привязання до Начального Вожда Архикнязя Фридриха і Архикнязя Евгена, та до нїмецького, турецького та болгарського парляменту.

Палата приняла однодушно внесення президента.

Правительство предложило цїлий ряд законопроєктів, почім засїданнє замкнено. Слїдуюче нинї.

Француська акція.

„Corriere della Sera“ доносить з Солуня: Французи є недалеко моста, віддаленого о 3 кільометри від Ґрадска. Вони заняли височину Арканґет на лївому березї Черни, звідки дійшли аж до височини Соренова.

Воєнне обезпеченнє.

Австрійське правительство хотячи прийти в поміч родинам поляглих, заснувало „фонд помочи для вдів і сиріт спільної оружної сили“ який занимає ся обезпеченнєм офіцерів і жовнїрів на случай смерти в часї війни.

Правительство основуючи сю інституцію, мало на примітї забезпечити для родин поляглих певну квоту, з котрою осиротіла родина моглаб розпочати нову господарку. Звичайні заведення для обезпечення вимагають, щоб особа, яка обезпечує ся піддалась лїкарським оглядинам, котріб провірили основно стан її здоровля. По сїй причинї тільки мале число жовнїрів більше тямучих та предвидуючих всї можливі евентуальности на війнї, обезпечило своє життє. Та більшість жовнїрів не знала про такі обезпечення або не мала вже змоги піддатись лїкарським оглядинам.

Узглядняючи сю евентуальність, згадане заведеннє не вимагає предложення лїкарського свідоцтва. Тим самим усунено головну перешкоду при сього рода убезпеченнях. Після розпорядку міністерства внутрішних справ з дня 23. цвітня 1915. в неприсутности мужа, обезпечити його життє може жінка, а так само забезпечити можуть собі капітал в разї смерти родичів дїти, властитель майна на случай смерти своїх слуг і офіціялїстів, громада своїх функціонарів та урядників.

Кошт (премія) воєнного обезпечення на случай смерти жовнїра, резервіста, або жовнїра краєвої оборони виносить 9%, а при обезпеченнях тільки до суми 2000 К 7% капіталу. Премія обезпечення жовнїра, що служить при тренї або санїтарних відділах і військового лїкаря виносить $7^1/_2$%, а при обезпеченнях тільки до квоти 2000 К. $5^1/_2$% обезпеченого капіталу; кошт обезпечення ополченців, до яких належить переважаюча часть батьків родин і Січових Стрільців без ріжницї рода оружа і без ріжницї обезпеченої квоти виносить тільки $4^1/_2$% обезпеченого капіталу.

По сїй причинї одноразова премія від воєнного обезпечення на 1000 К на случай смерти жовнїра, що служить в резерві або краєвій оборонї виносить 70 К; для трену, санїтарних відділів і військових лїкарів 55 К; загального ополчення і леґіонів (Українських Січових Стрільців) 45 К. Розуміє ся, що можна обезпечувати і більші квоти, як і менші 100, 200 К. Щоб облекшити сплату премій для родин, котрі побирають запомоги на удержаннє з державних кас уповажнило міністерство краєвої оборони „фонд помочи для вдів і сиріт спільної оружної сили“ удїляти зачети на сплаченнє премій, а відтак потручувати сї зачети з воєнних запомог на удержаннє в 10 півмісячних ратах по 4 К 50 сот. Коли виплата воєнної запомоги буде з якої небудь причини здержана, зачет сей не може бути примусово стяганий. Вплачених рат на премії обезпечення не тратить ся нїколи, тільки в разї незаплачення цїлої премії слїдує обниженнє обезпеченої квоти. Коли прим. жінка обезпечить свойого чоловіка в загальнім ополченню на случай смерти на 1000 К на премію 45 К платну в 10 півмісячних ратах і по заплатї 5 рат перестане з якої небудь причини дальше платити, то не тратить вплачених рат, тільки обезпечена квота обнижує ся на 500 корон.

Виплата обезпеченої квоти наступає в кождім случаю коли обезпечений умре в протягу року обезпечення. Причім не робить ся ріжницї, чи смерть слїдувала від ран чи недуги, якої набавив ся на війнї, чи умре в неволї, або пропаде без вісти, чи вкінцї умре по повороті з війни домів природною смертю перед упливом року від дня обезпечення. Тільки в однім случаю — в разї самовбійства обезпечена квота не буде виплачена.

Крім тих користей, воєнні обезпечення представляють велику господарську користь для обезпечених, бо коли обезпечений жовнїр на случай смерти хоче по упливі року замінити воєнне обезпеченнє на звичайне, буде половина заплаченої премії від воєнного обезпечення замінена на оплату премії від звичайного обезпечення на життє.

Коли обезпечений вже в дни виставлення документу (полїси) не жив, був ранений або хорий, обезпеченнє є неважне, але заплачена премія буде звернена.

Обезпеченнє жовнїрів на случай смерти є самопомочю для їх родин. Воно є приступне не лише для родин жовнїрів але також і для громад і инших інституцій публичних і приватних. Громади і публичні та приватні інституції службодавці і працьодавці обезпечуючи на случай смерти своїх функціонарів, слуг і робітників, що служать при війську, котрих родини не мають права до нїякого заосмотрення, уникнуть на случай смерти тих жовнїрів гіркого положення їх родин, котрі часто прямо фізично булоб неможливо відправити без нїякої матеріяльної помочи.

Вкінцї і приватні люде милосердячись над своїми ближними можуть, хоть зовсім чужі, обезпечити жовнїра, щоб нещасна його родина в разї його смерти дістала певну квоту.

Заведеннє має бути отворене вже в найблизших днях у Львові в Намісництві.

Обовязком нашої інтеліґенції, головно священиків є, поучити вселюдно в церкві своїх парохіян про користи, які приносить таке воєнне обезпеченнє. Сповнять через се не тільки свій народній та душпастирський обовязок, але й морально причинять ся до поліпшення недолї родин поляглих.

Стрілецька нута.

Сумна година в довгий вечір
Без сміху, радости, життя —
Нудьга снує ся поза плечі,
Мов ніч — кругом все огорта.

Думки, мов восїнь темні хмари
Морочать, тиснуть вічно ум,
Снують ся дивнії примари,
Наводять в душу жаль і сум.

Криваві хвилї, тихі жертви,
Лукава усмішка „братів,“
Страшне народне жниво смерти,
Збільшають муку сумних днів...

Тяжкий біль в серці, туга в груди,
Відблиск зневіри у думках,
Чужі, жерстокі — злобні люде
Кидають терня на наш шлях!...

Лише платочки того снїгу,
Що на дорогу ось падуть,
Не зупиняють твого бігу
Хорого серця не гнетуть.

Падуть і сиплють ся без впину
На той тернистий, довгий шлях,
Що в сю кріваву годину
Лишивсь по Вкраїнських Стрільцях...

Грицько Трух.

Нехай пісня скаже.

(Допись з над пинських болот.)

Коли прислухую ся до пісень, що їх співає тут народ у пинських сторонах, так проти надії — надію ся. Може обпорошила ся душа народня на тім розпуттю, де зійшло ся стільки націй, може ся вбійча, полїтична задуха, у якій прийшлось сьому народові столїттями віддихати, вже знищила дещо, та не вспіла ще до самого серця добрати ся. По містах, урядах і школах народ сей позволяв кликати себе, як кому се було вигідно під стріхою, — аж дивно, — співав пісні, а у тих піснях відмежував ся інстинктовно від усього, що не його, що завівало московщиною або польщею пахло, а тягнув ся до жерел своїх пісень. А жерелом тих пісень се цїлий український народ, котрого найдальший беріг, се вони таки Пінчуки, до котрого вони на днї серця признавали ся, співаючи сї піснї. Бо мимо всього, краще до душі прилягала пісня з України, проста, своя пісня, чим виучена, панська, великоросcійська. Кацапом анї „русским“ не назвав себе Пинчук нїколи а хахлом або Малоросом все.

У піснях, гейби у мріях забігав дальше; бо коли розспівала ся його душа, співав про свій рідний край, про Україну, про Київ і Львів, про Козаків, Запороже й Чорногорців, про Дорошенка й Сагайдачного, про широкий Днїпро, глибокий Дон, тихий Дунай. Матушка Волга чужа його пісням. А й салдат, син Пинчука, стеріг ся внести у рідну хату, не свою пісню а хоч вже її й вніс, так вона вяла. У пинських болотах не пригожий був ґрунт для великоросcійської пісні. Навіть салдатські піснї, се за малими виїмками піснї українські.

Народна устна словесність Пинчуків доказує, що їх почування звязали ся з Україною, пісня, мов пташка обнимала студені, північні сторони, а вітхнення й поетичних мотивів шукала на Українї.

І хоч як силкує ся о, Д. Е. Булгановський у своїм етноґрафічнім збірнику, п. з. „Пинчуки“ вишукати якісь спільні звязи між Пинчуками і Великороссією, їх у піснях Пинчуків не має. Пісня Пинчуків а з нею й їх душа остає чужою для Великороссії, а запевнювання о. Булгановського остають фразами без основ.

Нїщо у піснях Пинчуків не має такого, що булоб чуже українському народови, противно у них власне-ж відчуваєть ся душа українського народу. Прикмети питомі українській піснї находимо у піснях Пинчуків, так в їх формі, як і в змісті. Язик пісень український. Розуміеть ся, що вплив того многонародного роз путтєя не міг остати ся без слїду. По тій причинї найдемо у тих піснях польські, білоруські, россійські й литовські слова. А однак пинські болота впливали на пісню й на язик консервативно, як гори. У них заховало ся богато старославянських, церковно-словянських і староруських слів, а колиж так, то тим більше мусїла заховати ся українська мова, як рідна Пинчукови.

І колиб зійти під ті соломяні стріхи, то там почулосьби й „Грицї" й „З'їздив я коника" й „Ой Морозе" й „Ой у лузї й при березї" й „Гей там на горі" й всї, ба і майже ті українські піснї, що їх збирав Головацкий у Галичинї, Чубинський й Радченко на Українї.

По отсих піснях пізнаєть ся, що з водами Припетї, Піни, Днїпра плили й думи й мрії Пинчуків, що й вони не могли стати на перекір усяким етноґрафічним, ґеоґрафічним і економічним чинникам, звернути свої думи проти могучих струй а тяготїти на північ, що й вони історичній конечности мусїли повинувати ся й пробу й насильство видержати на своїй спинї.

Насильство взяло у останнїх часах в поміч до винародовлювання ще один чинник: се желїзниця. Сей перший чинник, що потягав на північ, почав сильно підкопувати повагу других в. зг. чинників та здавало ся святив місцями подвиг.

Такі подвиги були слабі і лиш зовнїшної натури. Бо з Пинчука, що случайно призабув, чим він є, та захотїв себе чути „русским" якжеж сердечно сміяла ся пісня, співана його челядю, або дїтворою у селї! Йому також хотїло ся співати, так пісень „русских" тут не було. тільки хахлацькі. І та пісня хахлацька під стріхами сторожила, як мати дитину захищала сю ще не змосковщену душу Пинчука. З його хати вступити ся не хотїла. За нею стояла повага традиції.

Пісня! — Вона стала самозберігуючим інстинктом нації. Вона все була останною, невміручою іскрою на попелищах і руїнах нашої нації. Вона й тут у тих забутих пинських сторонах нас не завела.

Богато з нас, — нїчого гріха таїти, — з трівогою глядить на карту новоздобутих земель наших і сумнїваєть ся. Зневіреним і невірущим нехай пісня скаже:

„Не заплїснїли ще їх душі. Їм, — коли розспіває ся їх душа, — треба тільки розяснити те, про що вони співають в несвідомости. Вони пригадають ся собі скоро по довгім снї. А тодї вона задзвонить у грудях побідно на велике свято!"

О. П — в.

З діяльности Загально-Української Культурної Ради.

Культурна Рада по уконституованю приступила безпроволочно до працї. Секції відбували засїдання по більшій части що тижня, Головна Управа збирала ся раз на два тижнї, так само раз на два тижнї відбувала засїдання Президия на переміну з Головною Управою в льокали товариства, який на сю цїль відступив Український Запомоговий Комітет. В сїм льокали урядує І. віцепрезидент проф. Др. Ол. Колесса і секретар канцелярії нар. учитель Антін Гранківський.

Президія подала до відомости уконституованнє Культурної Ради та її задачі своїй та нїмецькій пресї, а відтак в присутности голови українського парляментарного клюбу Дра Костя Левицького так мінїстрови просвіти Гуссарекови як і мінїстрови Гайнольдови, вручуючи їм відповідне письмо.

Війшовши в безпосередні зносини з Президією долїшно-австрійського Намісництва заняла ся Президія Культурної Ради (проф. Др. Ол. Колесса) орґанїзацією школи в Ґмінд; в порозумінню з Українським Запомоговим Комітетом вислано в тій цїли до табору Володимира Кабаровського як десиґнованого управителя. Генриха Коваля та Дениса Стельмаха а на основі їх підготовної роботи та пропозиції І. Секції доверпено орґанїзації школи, десиґновано відповідні учительські сили, запевнено їм ремунерацію та матеріяльне поперте просвітно орґанїзаторських заходів.

Школою сею опікувала ся Призидія постійно, виделеґовала проф. Дра Ол. Колессу на візитацію сеї школи, яка відбула ся 19. червня в присутности шефа президіяльного бюра долїшно-австрійського Намісництва ґрафа Кастелля, та прихильного для наших культурних заходів управителя бараків бар. Чапки. які не щадили слів признання Управі школи та Уч. Зборови та дякували Культурній Радї за відповідно дібрані сили.

На основі точних звідомлень Управи сеї школи мала Президія постійний вгляд в її дїяльність, дбала про розширенне єї орґанїзації щораз то новими курсами, поробила заходи для устроєння вистави ручних робіт молодїжи сего табору, що має відбути ся в грудни сего року у Відни.

Окрім того подбала Президія Культурної Ради про заснованнє в бараках читальнї і популярної бібліотеки для збігцїв та брала участь через своїх делеґатів у нац. святах устроєних в сїй кольонії.

Школа в Ґмінд, яка задля своєї орґанїзації здобула собі призваннє широких кругів суспільности Австрії, а в послїдних часах і представників преси невтральних держав, є найкрасшим результатом зусиль Загально-української культурної Ради.

Президія Культурної Ради доложила всїх сил, щоби зорґанїзувати відповідну школу також у другім великім таборі, а іменно у Вольфсберґу; висилала там в порозумінню з Українським Запомоговим Комітетом доволї часто своїх делеґатів (проф. Дра Ол. Колессу три рази, радника Льва Левицького три рази, Дра Ізидора Голубовича і посла Лукашевича) які інтервенїовали так у місцевого правительства, як і президента краю в Кляґенфуртї. Заходи ті довели до орґанїзації школи на чолї якої поставила Культурна Рада в порозумінню з місцевим правительством п. Луку Гарматія, школа ся однак з причини перешкод з боку чинників від нас незалежних далека є в своїм теперішнім станї від того, щоби могла вповнї сповнити свою задачу. Послїдними часами поробила Президія для доповнення сеї школи дальші заходи між иншим у центрального правительства, та дала до диспозиції Управи школи деякі матеріяльні засоби. Президія опікувала ся також просвітною роботою по инших кольонїях.

Віденським школам так ґімназийним як і семінарийним курсам ставала Президія Культурної Ради все до помочи, коли ходило чи то о інтервенцію у центральних властий, чи то о матеріяльну поміч так для учеників як і для членів учительського збору; причім знаходила постійно як найдальше ідучу прихильність та щедрість з боку Українського Запомогового Комітету, якому на сїм місци треба висловити щиру подяку.

Відчуваючи тяжке положеннє учителїв українських приватних шкіл, що віддали були свої сили на послугу рідному шкільництву, поробила Президія Культурної Ради разом з Президією Загальної Української Ради заходи у мінїстра просвіти та у мінїстра фінансів, щоби виєднати для них відповідні субвенції виплачувані давнійше на руки Українського Педаґоґічного Товариства; а коли у тій справі наступила проволока, постарала ся Президія в Українськім Запомоговім Комітетї о безпроволочну поміч, яку Український Запомоговий Комітет дав учителям асиґнуючи з власних фондів (не державних) 50 процент. додаток до державної запомоги, а окрім того для деяких приватних учителїв ще і надзвичайні запомоги.

Президія Культурної Ради інтервенїювала в мінїстерстві, просвіти в Президії долїшно-австрійської Краєвої Шкільної Ради в справі комісії при іспиті зрілости в учительських семинарних курсах і на її руки наспіла відповідь долїшно-австр. Краєвої Шкільної Ради з дня 7. липня 1915 р. ч. 217. та мінїстерства просвіти з дня 3 липня 1915 р. ч. 12120., яке своїм розпорядком сповнило одну частину постуляту Культурної Ради, припоручаючи краєвому інспекторови Д-рови Альфредови Янерови запросити краєвого інспектора Д-ра Івана Копача іменем долїшно-австрійської Краєвої Шкільної Ради до співдїлання у проводі при згаданих іспитах зрілости української семінарийної молодїжи.

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ.

Із неписаного журналу.

Було це на галицько-угорській границї в вереснї минулого року. Уся Східна Галичина була в московських руках, козацькі стежі заганяли ся й на Угорщину. Нас перед місяцем вислали з кадри, нас, т. є. Дїдушкову сотню, що перша добувала остроги для стрілецтва. Як там уложили ся відносини нинї, не знаю. Тодї Дїдушкова сотня була першою і своїм складом і віком свого істновання. Я був зразу писарем, але з хвилею, коли сотня пішла в поле я віддав свій уряд другому, сам узяв кріс на плечі і станув в рядах. За ворогом довело ся нам шукати доволї довго. Майже цїлий місяць ми мокли на пікетах, ждали-виждали „Москаля". а він барив ся. Доходило до того, що нам Москалї привиджували ся ночами, ми ішли приступом до полукіпків, брали в полон угорських жандармів. Відтак хтось злобний склав пісню, якої тепер собі добре не пригадую. Знаю, що там співало ся між иншими:

Полукіпок снопами махає,
А наш „ляйтнант" шварми розпускає.

З нас потім сміяли ся, але ми скинули усю вину на добродушного четаря першої чети. Він мусїв зносити насміхи над нашою загальною горячкою.

Вкінцї нас звільнили зі служби на пікетах, назвали „brave Kerle" і ми пішли на спочинок до Альшо Веречок. Прийшли ми тут стомлені, голодні і холодні.

Розкватирували нас у двірській стайнї. Сотник не позволив нїкому виходити поза двір, але ми дістали перед полуднем „ленунґ" і мусїли десь видати гроші. Висував ся один за другим і біг в місто — купувати „для всїх", поки в стайнї остало ледви кількох, найбільш втомлених. Одні спали, другі грали в карти, а Гарасимович, що потім занедужав на холєру, читав найновійщу збірку моїх поезий. Під вечір нанесли з міста чоколяди, цукорків і горівки. Хлїба не було. Ми пили горівку і закусували чоколядою. За той час, я попришивав собі ґузики, перевинув онучі, хотїв вбрати свіжу сорочку, але побачив, що вона сплїснїла від дощу. Спати було тїсно. Я кинув своє леговище біля дверей, бо там віяло і ляг на чуже під коритом. Прийшов власник того місця „збештав" мене, відмовив всякої інтелїґенції і талану, але як побачив, що я не рухаю ся, ляг коло мене. Деяку хвилю лежав спокійно, хоч я чув, як в нїм кипіло від святого обурення. Вкінцї не витримав, підняв ся, оглянув мене від ніг до голови, зітхнув на нуту „свиня" і відвернув ся до мене плечима. На другий день він збештав усїх молодих українських поетів, хоч вони йому дуже мало винні, бо їхнїх поезий з переконання не читав. Вкінцї звернув ся до мене:

— Ти думаєш, що ти поет? Свиня ти, тай годї!

Я до нього „поставив ся" і він втих.

Згодом підлїз до мене молодший Меркун і запропонував заграти в карти.

— Ходи до нас! Най собі та „ідійота" хиріє!

Мій товариш, що насварив на мене перед хвилею, знов підняв ся:

— Ти сам „ідійота"! Менї не ходить о то дурне місце, але то свинство лягати на чуже місце.

Ми пішли грати. Приліпили лоївку до стїни і почали. Я програв усї гроші і поліз спати. Тамті грали дальше, поки не прийшов Гнатюк і не розігнав шулярнї.

Другого дня ми швендали ся по містї, виблискуючи своїми синьо-жовтими кокардами, що вже тодї не були без чести серед мадярських жовнїрів. За намиж були солідні стежі і пікети на верхах Гусного. Під вечір знову сїли ми до карт. Ми мусїли грати в карти. Бувало часами такий туск за серце хапає, прочитавби книжки, та де її взяти?

Пізно в ночи прийшов сотник з приказами. Усї ждали чогось надзвичайного, великого. Розсилано розвідні стежі. Одну в сторону Тухольки, другу не тямлю куди, а третьою була лучна пікета поміж Альшо Веречки і Вольочем.

В Тухольщинї жила моя дївчина. Серце почало в менї бити ся живіщим темпом. Я міг покористувати ся нагодою, піти на стежу і зустріти ся з нею. Боже мій, що за стріча. Я герой, оболочений, стомлений, з горячковим полумям на лицї, з очима задивленими в вічність, тодї коли решта моїх супірників нїчим неінтересна, сїра маса, в імя добра і спокою — я борю ся. Але я подумав і узяв лучну пікету в Фельшо Веречких. Цур їй! Ще собі „чортова дївка" подумає, що жити без неї не можу! Нї! Я — жовнїр!

Що правда, то я тодї дуже гороїжив ся, дуже пишав ся своїм жовнїрським знищеним мундуром. Подумати тільки! Держава в небезпецї! Ворог іде мов повінь. Я проти тієї повенї. Ти, в блакитнім мундурі, з синьо-жовтою кокардою на шапцї. (В нас тодї були синї мун-

Презідія Культурної Ради виєднала в Презідії долішно-австр. Краєвої Шкільної Ради та в міністерстві просвіти (розп. мін. пр. з дня 11. мая 1915. р. ч. 410503; розп. дол.-австр. Кр. Шк. Ради з дня 19. мая 1915. р. ч. 1252) дозвіл на уряджене під своєю фірмою доповняючих наукових курсів для народних учителів та виєднала на сю ціль міністерську субвенцію в квоті 1000 кор. Курси сї відбули ся в літнім півроці 1915 р.

Презідія вважала своїм обовязком зорґанізувати українські школи у Відни також сього року і її заходами повстали: українські семинарийні курси враз із шкільною вправ. Дозвіл на сї курси дала дол.-австр. Кр. Шк. Рада Презідії Української Культурної Ради розпорядком з дня 27. жовтня 1915 р. ч. 217. затверджуючи так запропонованого Культурною Радою директора сих курсів о. Д-ра Йосифа Застиріа як і инших членів учительського збору. Так для сих курсів як і для курсів ґімн. виплатила Презідія в порозумінню з Українським Запомоговим Комітетом значнійші квоти на книжки для бідної молодіжи, а іменно для ґімназії 800 кор., а для учительської семінарії 400 кор., а крім того виєднала в Українськім Запомоговім Комітеті підвизшенне квоти звороту коштів доїзду до школи і инших фактичних коштів та видатків учителів так ґімназіяльної як і учительської семінарії о 50% супроти квоти виплаченої попередного року.

Вибрана з рамени Головної Управи спеціяльна комісія під проводом Д-ра Ол. Колесси виготовила основний меморіял в справах шкільництва народнього, середного та вищого та передала його до дальшої акції Загальної Української (політичної) Ради.

Для упорядковання справ українського приватного шкільництва скликала Г. У. Культурної Ради в порозумінню з Орґанізацією Укр. учителів шкіл приватних, дві наради, які відбули ся в серпни під проводом през. Юліяна Романчука. На нарадах скликаних в червни с. р. явили ся представники:

Шкільного Союза: Д-р Василь Щурат;

Учит. Громади: през. Юліян Романчук;

Просвіти: о. сов. Т. Лежогубський;

Укр. Тов. Педаґоґ.: дир. Гладишовський, о. Дамян Лопатинський;

Заг. Укр. Культ. Ради: Д-р Колесса, Богдан Лепкий;

Орґ. ук. укр. прив. шкіл: дир. Антін Крушельницький.

Запрошені були окрім того Заг. Укр. Рада (політична) та Наук. Тов. ім. Щевченка Голова Шк. Союза радник Кивелюк, який з причини свого виїзду зрезиґнував із становиска голови, прислав письмо із цінними заміткам, де між иншими радить, щоби завдання Шк. Союза особливо управа українськими приватними школами були передані Заг. Укр. Культурній Раді. На нараді сїй ухвалено між иншими, щоби для Управи пр. шкільництва вибрати на разі Комітет зложений із представників вичислених тут товариств та орґанізацій запрошенних на сї збори.

Ухвала ся не ввійшла в житє з тої причини, що деякі учасники сих зборів по поворотї до краю заняли инше становиско.

З ініціятиви Гол. Упр. Культурної Ради згідно також з нарадою з дня 13. серпня — явила ся у мін. Гуссарека депутація зложена із През. Юліяна Романчука та Д-ра Ол. Колесси при участи Президента З. У Р. Д-ра Костя Левицького. Депутація ся під проводом През. Юліяна Романчука предложила міністрови найактуальнїйші постуляти з обсягу нашого шкільництва, жадаючи поруч відповідних реформ передусім реактивовання укр. шкіл, удержавлення укр. приватних ґімназій в першій лінії тих, котрих удержавленнє ухвалив уже Галицький Сойм. дальше асиґновання відповідної квоти для инших укр. прив. шкіл та підмоги для укр. учителїв сих шкіл.

В часї сеї довшої авдіенції обговорено з міністром також актуальну тепер університетську справу, при чім вручено міністрови реферат в сїй справі, виготовлений проф. Д-ром Колессою і апробований Гол. Укр. Кр. Р.

Презідія Культурної Ради інтервеніовала також з успіхом в справі виасиґнования спинених субвенцій для Тов. ім. Шевченка та Тов. Просвіти.

При інтензивній помочи Укр. Запомогового Комітету виєднала Презідія К. Р. мін. субвенції на видавництва. Се уможливило З. У. К. Р. підготовити цїлий ряд видавництв, які по части вже появили ся, по части находять ся. ще в друку, а про які говоримо на иншім місци, та прийти з помочю також видавництву народного учительства, закуплюючи від них частину накладу.

З. У. К. Р. хотячи улекшити виданнє Букваря виготовленого окремою комісією, закупила прегарні малюнки та рисунки арт. малярки п. Олени Кульчицької, виготовлені спеціяльно для сего Букваря. Малюнки сї основані на рідних етноґрафічних мотивах будуть цїнною підмогою для нашої педаґоґічної літератури.

Дбаючи про те, щоби шкільництво наше в Галичині могло бути реактивоване, поробила Презідія відповідні заходи, щоби роздобути по можности повний перегляд учителів так шкіл середніх як народніх, які зобовязані до військової служби, а які є необхідно потрібні для правильного функціоновання наших шкіл. Відповідні лісти учителів, предложила Презідія Культурної Ради — Загальній Укр. політичній Раді до дальшої інтервенції.

Велику вагу привязувала Презідія до справи з'орґанізовання укр. шкіл у здобутих українських теріторіях. Др Колесса на відповіднім засїданню Укр. Заг. (політичної) Ради справу сю порушив іменем Культурної Ради.

В загалі перейшла найбільша частина праці К. Р. на Презідію з початку ширшу, а коли вона опісля в наслідок виїзду деяких її членів здекомплетувала ся на тїснїйшу Презідію, зложену з През. Юліяна Романчука, І. віцепрезідента Дра Ол. Колессу та секретаря Богдана Лепкого, Успішно підпомагав працю Презідії секретар канцелярії Антін Гранківський.

Відповідно до основ орґанізації К. Р. перейшла частина праці на відповідні Секції, які розпочали свою діяльність безпроволочно по уконституованню.

І. Секція народного шкільництва відбула під проводом радн. посла Льва Левицького та заступників Дра Івана Макуха та Омеляна Поповича ряд засїдань, на яких занимала ся основними питаннями з обсягу нашого шкільництва і народної педаґоґіки, беручи рівночасно діяльну участь у орґанізаційній праці на скільки сї належала до обсягу сеї секції.

Коли Презідія Культурної Ради виєднала у відповідних чинників дозвіл на школу в таборі збігців в Ґмінд та забезпечила для К. Р. безпосередний вплив на школу і відповіднї матеріяльне забезпеченнє підготовила І. С. та Шкільна Комісія сеї Секції дальшу орґанізацію сеї школи та відповідний добір учительських сил.

Школа в Ґмінд належить до найбільших шкіл, які коли небудь істнували на Україні; мала она в часї свого найбільшого розвою 2.545 учеників; науку зорґанізовано в 52 відділах, які складались на: школу народну, видилову, промислову, реміснячі курси, курси господарські, а сего року зорґанізовано також курси ґімназійні покищо з обсягу І. кляси.

При школї зорґанізовано також курси для анальфабетів, та курси німецької мови, на які зголосило ся велике число учасників. Шлола ся стоїть під управою десиґнованого К. Р. дир. Кабаровського, якому додано до помочи коло 30. найкращих учительських сил. Наука ведеть ся на основі плянів виготовлених учительським Збором по части підготовлених І. Секцією, які достроєно з одного боку до строгих, новітних педаґоґічних вимогів, а з другого боку до культурних та національних потреб нашого народа. Школу сю приміщено в просторих, ясних комнатах вивінованих у найкращі наукові прилади, прикрашену у вестібулю бюстом Тараса Шевченка, відвідав цїлий ряд визначних осіб; Архикняжна Марія Йосифа, міністер Гайнольд, намісник Бінерт, шеф през. бюра дел. австр. намісництва ґр, Кастель, а в послїдних часах відвідали сю школу представники преси невтральних держав. Швеції, Норвеґії, Данії, Голяндії, Еспанії, Португалії, Швайцарії, та Ураґвай, при участи представників міністерства заграничних справ гофрата Монльона і генерального конзуля Ваґнера та при участи запрошеного на той час проф. Дра Ол. Колесси, який давав чужинцям фахові пояснення з обсягу українознавства та виголосив на бажаннє учасників перед Шевченковим бюстом короткий виклад про національно-політичне значіннє Шевченкової творчости.

І. Секція занимала ся також. школою в Вольфсберґу, про яку ми згадували на иньшім місци. При І. Секції повстала Шкільна Комісія під проводом інсп. Омеляна Поповича, яка занимала ся орґанізацією і персональним складом шкіл творених Культурною Радою, передаючи підготовлений матеріял під рішенне І. С. та Головної Управи зглядно Презідії К. Р. Окрім того занимала ся Шк. Ком. справою підручників для народних і промислових шкіл. В справі шкільних підручників переведено на кількох засїданнях підготову роботу то устроєно анкету, на якій виголосили реферати:

Інсп. кр, радник Др Іван Копач: „Найновійший напрям у вихованню“.

Дир. ґімн. А. Крушельницький: „Про національне вихованнє“.

Нар. учит. Север, Кабаровська. „Про душу української дитини“,

Нар. учит: Богдан Заклинський: „Про українські шкільні підручники“.

Сї реферати і дискусії підготовили теоритичну справу підручників для народних шкіл, а для переведеня їх в діло вибрано редакційний комітет зложений із Омеляна Поповича, Богдана Лепкого, Антона Крушельницького, Дра Івана Макуха, та Богдана Заклинського. Комітет сей мав на меті зладити взірцеві пристроєні до наших потреб читанки для народної школи. Викінчено в повні Буквар, придбано для него, як згадано ілюстрації п. Олени Кульчицької та передано до апробати Міністерству Просвіти.

Секція І. дала почин до зорґанізовання курсів висшої освіти, для яких Презідія виєднала дозвіл міністерства і матеріяльну підмогу. Курси ті під управою п. Антона Крушельницького та при співучасти добірних педаґоґічних сил мали коло 86 учителів і учительок з Галичини і Буковини. Наука відбувала ся від години 3—7. в трех салях реальної школи при улиці Радецького. Виклади припинено на жаль учасників дня 10. липня з причини виїзду значної частини учителів до Галичини і Буковини.

Секція ІІ. середного шкільництва під проводом посла Івана Кивелюка та заступників Ілії Семаки та дир. Алискевича відбула цїлий ряд засїдань. на яких обговорювала актуальні справи з обсягу українського шкільництва та взяла участь в виготовленню меморіялу в справі сего шкільництва так державного як і приватного. Особливу увагу присвятила Секція с раві реактивовання українських приватних шкіл та заняла ся долею учителів тих шкіл. Через дир. Алискевича, що брав все дїяльну участь в працях сеї секції війшла в безпосередну стичність К. Р. з укр. учит. семинар. курсами у Відні, яким К. Р. при помочи У. Зап. Ком. не відказувала своєї опіки та матеріяльної помочи, Ся секція перевела також дискусію над пляном видання праці, яка давала-б образ українського шкільництва та культурного життя нашого народа так на еміґрації, як в часї російської інвазії в краю.

ІІІ. Секція висших шкіл, науки, літератури, штуки і популярних викладів під проводом голови д-ра Ол. Колесси та заступників Богдана Лепкого і Андрія Жука, устроїла в прегарній салї німецького учительського дому ряд викладів, які тїшили ся значною фреквенцією. переважно з інтеліґентних кругів. Виклади були ось такі:

дури мадярських гонведів з жовтими ґальонами на штанах).

Нині, я знов в тім сїрім, нічим нецікавім, „цивілю“, безпечний перед ворожими кулями, тільки о ту гордість жовніра на свойому становищі більш убогий... Я узяв пікету в Фельшо Верячки. В мене була порвана торністра і я узяв від Герасимовича. Другому був би не дав. Належав до „моєї партії“ і дав. До мене прилучив ся Чичкевич. Була ніч. Одна ліхтарня на цїле місточко, блимала прижмурено, таємно. На мості ждали нас підводи і чогинайцятьох мадярських ляндштурмістів. Я закомандував збірку, вони не розуміли по німецьки й не ворухнули ся. Посїдали на підводи й поїхали на своє становище. В Фельшо Веречке в першій мірі поступили до коршми, випили й закусили. Коршмарі зразу застрашені, згодом опритомнїли, почали випитувати про „війну“. Я розказував довго, довго, аж сам заслухав ся в своє оповіданнє. Тимчасом Чичкевуч найшов кватиру в дворі, і розставив варти. А я оповідав... Оповідав про бої, яких не бачив, про геройські вчинки, яких не доконав. Я ріс в своїх очах, могутнів в очах своїх бородатих слухачів. Раз мені ворожа куля зірвала шапку, то знов шрапнель розкинув мою торністру, довкола мене падали окривавлені трупи, оден на другім, оден коло другого, холодними пальцями рвали землю в смертельних судорогах, очі в них блищали червоним сяєвом пожеж, що бушували довкола. Шуміли шрапнелї і розривали ся довкола мене, а я стояв спокійний, мірив, тягнув за курок і цїляв. А кожня моя куля була одною смертю, за кожнім вистрілом чув я ворожий зойк.

(Далі буде).

1. Проф. д-р Ол. Колесса: З історії культурної борби України з Московщиною;

2. Д-р Василь Щурат: З історії політичної думки українського народу;

3. Літературний вечір: Твори сучасних українських письменників на живі теми відчитані авторами: Богданом Лепким, Петром Карманським — крім того відчитано твори Осипа Маковея і А. Волощака;

4, 5, 6. Виклади Миколи Ганкевича: З історії революційного руху в Росії;

7. Богдан Лепкий: Чим жива українська література;

8, 9, 10. Д-р Василь Щурат: Шевченко в приготованнях до боротьби України з Московщиною з особливим узглядненням поем; Сон та Кавказ; Національні почування в українській поезії;

12. Д-р Василь Щурат: Мазепа в Бендерах;

13. Богдан Лепкий: За люд — низка віршів присвячена Шевченкови;

14. Літературно-музичний вечір присвячений Шевченкови, в який увійшли: Богдана Лепкого: Рецитація Шевченкових і власних поезий. Музичні продукції хору академічної молодіжи. Сольоспіви п. Колодійівної та о. Мартиновича, фортепянова гра п. Ціпановської. Сим вечером закінчено цикль викладів.

Хоч вступ на сї виклади був дуже низький, бо 20 с., а для шкільної молодіжи 10 с., то значна фреквенція спричинила, що доходів було 275 кор. 40 с. так, що з тих доходів можна було не лиш в цілости покрити видатки на велику, огріту та гарно освічену салю (260 кор. 80 с.) але ще квоту 14 кор. 60 с. передано на потребу Воєнного Музея.

Секція ся заснувала в комнаті К. Р. зав'язок Українського Воєнного Музея і Архіву. До тепер вібрано 136 предметів з оружної боротьби з російськими військами з особливим узглядненням воєнних памяток по наших Українських Січових Стрільцях. Подбано про зібранне літератури, про участь і ролю України в світовій війні та ілюстрацій і листів, що відносять ся до сеї теми. Покищо зібрано 81. книжок і 120 ілюстрацій. Предмети сї річ ясна війдуть в склад більшого Воєнного Музею, який повинна збірними силами утворити наша нація. III. Секція сповнила свій обовязок, бо вона була не лиш першою ініціяторкою сеї думки, але і відразу заняла ся практичним переведенням її в життє і придбала значне число предметів, як засновок Воєнного Музея та Архіва.

З ініціятиви През. III Секциї відбула ся дня 18 серпня 1915 нарада в університетській справі на якій передискутовано питане при помочи яких заходів треба би сю справу видвигнути під теперішню пору, та апробовано реферат виготовлений в університетській справі проф. Др. Колессою, який передано Президиї Загальної Української Ради з одного боку, а з другого боку Міністерству Просьвіти.

Особливу увагу присвятила секція в справі видавництв, які підготовлено при діяльній участи Б. Лепкого під начальною редакцією проф. Др. Колесси. До тепер видано:

1, З великих днів — В борбі за волю: Літературна збірка упорядкована Б. Лепким, ст. 32. Друкують ся:

Воєнні квартети, укладу проф. Філ. Колесси, на мужеський хор, присвячені У. С. С. В склад збірки входять отсї пісні:

1. Марш Січових Стрільців до слів Осипа Маковея;
2. Тим, що упали, слова Богдана Лепкого;
3. Думка на чатї, слова Василя Щурата;
4. Жовнярські похорони, слова О. Маковея;
5. Червона калина, слова народної пісні;
6. Журавлї, слова Богдана Лепкого.

Збірка ся вийде в прегарнім виданю першорядної віденської фірми Еберлього, що занимає ся спеціяльно видавництвом нот.

Друкують ся дальше: Жовнярскі пісні Осипа Юрія Федьковича—тексти вибрав Др. Василь Щурат, мельодиї приспособив і доповнив проф. Філ. Колесса. Ся збірка з нотами актуальна тепер в воєнним часї; актуальна она тим, що містить між иншими Федьковичові поезиї з часів італійського походу 1869.

Друкують ся дальше: Слово о полку Ігоревім в поетичних перекладах Шевченка, Максимовича, Мирного, Лепкого, Щурата і инших. Є се перший випуск задуманої 20 сотикової воєнної бібліотеки К. Р., до якої малиб увійти архитвори української літератури.

Передано до друку український співаник, упорядкований Богданом Лепким. Увійде до него 34 пісень з нотами, переважно змісту патріотичного та історичного. Ноти друкують ся при помочи клїшів. Збірка прикрашена гарними вінєтами Б. Лепкого.

В друку знаходить ся також молитовник для наших українських жовнірів, уложений о. Олександром Коренцем, до якого входять молитви та релігійні пісні, пронизані українським патріотичним духом.

Готова до друку для видань К. Р. збірка поезий Б. Лепкого м. и. „Тим що полягли,“ вкінци приготовлють ся дальша збірка із циклю: З великих днів. Увійдуть до неї переважно белетристичні нариси з житя наших переселенців під збірним наголовком: Під чужим небом.

Ми подали короткий огляд діяльности З. У. К. Р., що старалась зорґанізувати усї круги нашої суспільности, усї партиї, усїх українських територий до спільної праці, до спільних зусиль, щоби піддержати духове житє нашого народу, особливо в тих часах повних остраху та трівоги, коли вороже військо залило було вже трохи не всю українську територию Австро-Угорщини.

К. Р. старалась заповнити по своїм силам ті прогалини, які вищербили в нашій культурній орґанізації воєнні події, старалась підготовити основи для відбудови нашого культурного житя, дбаючи при тім, щоби причинитись до усуненя тих перешкод, які кинено під ноги свобідному розвовви нашого народного орґанізму.

К. Р. старалась піддержувати духа у зневірених, кріпити віру в живненість та невмиручість рідного народу і в єго красшу будучність. Працю сю задумує вести К. Р. аж до часу, доки не настануть мирні і нормальні відносини.

Заходи наші та зусиля здобули собі признане у чужих та чимало симпатий в ширших кругах нашої суспільности. Сим довірєм просимо і на дальше нас наділяти.

З Президиї Загально-Української Культурної Ради:

Юліян Романчук, Президент. Др. Ол. Колесса, I. Віцепрезидент.

МІНІЯТУРНИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Співати вам?..

Співати вам?...
Ми у неволї... і душа терпить...
Пісня — краса не добуде ся і не попливе із душі невільниці:

Шліфувати строф
я не здолаю,
слів не добираю, —
пісня моя зов,
я на бій взиваю!
У пісні змінять ся тон,
є жаль в ній розпука зловіщий є стон
надія й протести, ґрізьба
мов сили-жила,
се голоси тих — що лишились без волї... майна.

— — — — — — — — — — — — — —

З душі невільниці не попливе пісня-краса — та є ще пісня инша — пісня — яку і давні невільники знали... співали.

Ся пісня сумна а ґрізна, ся пісня то міць ся пісня, то пісня-власть.

Вона серце кріпить і невільника зміняє на вільну людину.

Нехайже вона гремить-лунає, нехайже ся пісня волю вам дасть...

Пісне греми аж останний наїздник втїче,
Згуком своїм невільників до бою буди, —
слово твоє хай відвагою серця натхне,
мовою криці мов — душу їх жаром пали,
в гурт під стягом України єднай всїх враз,
волю слави їм — на волї нам жити вже час!

— — — — — — — — — — — — — —

Недоспівані ті пісні
про волю — кажу вам і в снї..,
Являтись буду вам і в снах
як ясний стяг, з полумя стяг.
Стяг — що веде борців до мет
і міць дає на бій, на лет
і буду вам як клич, як стяг
що зве на бій — на новий шлях.
І доти дух мій не спічне
доки неволя не мине...

Трускавець, в часї нвізду.

Уляна Кравченко.

НОВИНКИ.

— **Гостина полковника Коссака.** В честь полковника українських січових стрільців устроїла львівська українська громада в салї краківського готелю вечеру, у якій взяло участь около 60 осіб. Гостя привитав іменем львівської громади радник Лев Шехович. Опісля промовляв радн. дв. Барвінський, о. Лежогубський, Др Степан Баран, В. Масляк, Др Волошин, Труш, проф. Студинський, Лозинський та п. Онишкевич. Відповів їм полковник Коссак. Говорив коротко щиро від серця, як жовнїр. Дякував львівській громадї за горячі симпатиї для стрільців яких докази вона складає на кожному кроцї Хор стрільців відспівав пару пісень Весела гутірка перетягнулась у пізну ніч. При тій нагоді зібрано на коляду для У. С. С. К. 268.

— **Відзначення Українських Січових Стрільців** Військовий хрест заслуги III. кляси за хоробре поведенне супроти ворога одержав четар У. С. С. Кучабський Василь.

Срібну медаль хоробрости I. степени одержав підофіцер У. С. С. Шовковий Василь. — Срібну медаль хоробрости II. степеня одержали У. С. С.: хорунжий Дідушок Петро, підофіцери: Черник Теодор і Буній Юрко та стрільці: Кіцил Василь (з кінноти), Козак Дмитро і Чайковський Микола. — Бронзову медаль хоробрости одержали У. С. С.: підофіцер Шелепко Осип і стрільці: Вудкевич Осип, Матисякевич Михайло, Чухновський Михайло, Николюк Дмитро, Козак Іван, Турик Михайло, Матиящук Іван (з кінноти) та Ільницький Михайло.

— **Вісти від Митрополита Шептицького.** В кількох картках подав Ексцеленциї професор Григорій Макетей вісти про ювилейний обхід 50-тих роковин Митропола віденською українською громадою дня 29. липня та про відновлене громадянське життє у Львові, про перенесенне тамже українських видавництв, та дещо про теперішний стан нашої церкви в Галичині.

На се наспіла картка від Митрополита того змісту:

Курск, 26. вересня с. ст. 1915. Дорогий Професоре! Одного дня дістав я від Вас аж чотири картки. Одну ще аж 22. цвітня з підписами кількох милих другів. Дві другі з 18. і 19. серпня з відомостями так цінними а так рідкими в моїм положеню, відтак ще одну з 28. серпня також з кількома підписами добрих знакомих, що були так добрі та з Вами о мнї памятали З серця дякую і Вам Дорогий Пане і їм всїм виразіть мою вдячність. Дві картки у відповідь в доповнення вишлю в короткії. Тепер у нас?! З Симбірська пише менї о. Ломницький, що він і 7 товаришів з ним знаю лише імена о. міґр. Гордієвського зі Станиславова, о. Марцінюка Василіянина, о. Шкромида о. Кривка. Між ними є трьох світських, не знаю, хто вертає домів. В Києві закладниками на свободї о. Цегельський з Камінки Струм., д-р Федак, дир. Паньківський (помер 16. м. м. Ред.). Адреса ректора о. Боцяна, о. Горникевича і Соболя губер. Єнесейська-Мидсинскъ. Я, Богу хвала здоров. Дуже дякую за Вашу так щиру, милу і дорогу память. Бог з Вами. Андрей.

О. Николай Полянський парох в Радівцях на Буковині з нагоди 50-тих роковин Ексцел. Митрополита відправив 29. липня торжественне Богослуженне та вислав з многими підписами тамошних інтеліґентів і військових картку з привітом до Ексцеленциї. — На се наспіла отся відповідь: Курск, 25. жовтня с. ст. 1915. Дорогий Отче! Сердечно дякую Вам і всїм підписаним за картку з 29. липня, котру власне отримую. Дякую за память і щирі слова. Тішу ся, що Ви тепер в Радівцях — а я був ще з весною 1900 т. є 15 літ тому назад. Людей сердечно від мене поздоровіть; нехай Бог благословить Всїм Вам. Тодї не було ще в Радівцях нї церкви нї приходства, певно і тепер ще бідуєте. Все в Божих руках, треба много молить ся. Подякуйте моїм іменем всїм підписаним на картоцї. Досить численна тепер радовецька інтеліґенція. Нехай Бог щастить. Я Богу дякувати здоров. В самоті много за нарід і священиків молю ся. Сердечно Вас здоровлю, Бог з Вами † Андрей.

Під датою 25. жовтня с. ст. 1915, наспіла також картка до о. Івана Ковальського, пароха Липовець ад Стрий-Самбір та змістом своїм нїчого нового не приносить.

До пана Захарія Лехіцького: Райча п Живець наспіло письмо з дати Курск, дня 15. жовтня ст. ст. 1915. Дорогий Пане! Ваша карточка з 30. серпня днесь дійшла до мене. Сердечно дякую Вам за щирість і добру память, котра менї дуже милою. Дякую і за відомости. До о. Лици-

цяка я писав до (Відня) чейчас, як його милу картку дістав, не знаю, чи дістав мою відповідь. Часом буває, що лист дуже довго іде. Я в вересни дістав лист писаний в марті. Най Вам Бог благословить і від всякого зла стереже. Я здоров і молюсь за вас і всіх наших. Пращайте † Андрей.

— **Вістка від полоненого українського редактора.** Олекса Кузьма, надпоручник австрійської армії, в російськім полоні в Уфа (Бувшій редактор української часописи „Свобода" пише до свойого брата: (як відомо п. Кузьма в початкових боях в минулім році 1914. був попав ся в російський полон, з якого однак удалось йому уйти, преділений відтак до свого полку пер був перщу і другу облогу Перемишля. З упадком Перемишля перебуває як полонений в Уфі):

Дорогий! Дякую Тобі за дві картки з 23. і 27. VII., які я одержав перед кількома днями, нараз. Причина такого спізнення лежить в тутешних відносинах, про котрі зможу лише устно сказати. Ми ту вязнями. Дрібку свободи, яку нам з початку були дали, скасовано зовсім, живемо під невідступним баґнетом. В Уфі було около 300 австрійських і то зо дві десятки пруських офіцерів, однак в послідним часі всіх Німців (120 осіб) вислано на Сибір, кажуть, аж в Приамурський край; решта лишають ся в Уфі. Офіцерів української народности є 20. Бранці походять з ріжних полків і взяті до неволі в Перемишли, Карпатах та на инших фронтах. Є такі, що сидять ту більше як рік. Крім того було ту кілька тисяч мужви (Manuschaft), але майже всі вони виїхали в літі до пільних робіт. До кінця серпня ми мешкали в будинку реальної школи. Опісля нас розміщено троха партіями в старих рудерах з арміями блощиць. Треба було кілька днів боротьби, щоби ту російську спеціяльність винищити. Бо тутешні доми, навіть поверхові, майже виключно деревляні і ціле місто заселене блощицями і людьми. Ми зовсім відтяті від тутешної людности, стикати ся з нею нам строго заборонено. Тому місцевих людей знаємо мало. 50 проц. з них Татари (племя Башкірів), решта Москалі і всяка мішанина. В послідних часах напливло богато утікачів з ґуберній занятих або загрожених війною. Башкіри держать в своїх руках майже всю торговлю і симпатизують з ними (бранцями). Богато з нас пробувало учити ся російської мови, але потім занехали, бо нема нагоди познакомитись з нею практично. Словом, ми відділені китайським муром від Росії. Я познакомляю ся з нею з книжок і часописей, яких читав де можна було перейти ся. Тепер того нема і ми сидимо серед чотирох стін. Від липня закрили нам вікна до половини. Взагалі хто не забрав ся до якогось систематичного заняття або хто не єналоговим картярем, той сильно скучає.

Я віддаю ся головно лектурі і пишу. На обід ходили ми спершу до міста, але вже в червни заборонено нам виходити і ми приносили собі їду через своїх слуг, бо офіцерам з Перемишля позволено мати слуг, иншим ні. Тепер переважно варимо собі дома. В Уфі панує велика дорожня, як і взагалі в цілій Росії, так, що 50 рублів, які беремо на місяць, ледво вистарчають на прожиток. За пару черевиків жадають 18 рублів.

В загалі ту ґардероба шалено дорога, тому, що такі річи спроваджує ся з загараниці. Росія не має майже жадного промислу. Всі дожидаємо нетерпеливо мира і слідимо пильно за ходом воєнних операцій. На жаль російські часописи представляють їх дуже односторонно і ми не маємо вірного поняття про успіхи наших армій.

Богато лише здогадуємо ся, тимбільше, що цензура сильно конфіскує часописи, хоч як вони обережно редаґовані, хоч як вони старають ся затемнити значіннє австро-німецких армій. З решгою в послідних часах нам заборонено урядово читати часописи. Що було писано про мене в „Ділі" і де се видавництво тепер виходить? Що чувати з Твоєю найблизшоюріднею? Може знаєш що з життя нашої інтелігенції, хто із знаних людий згинув? Від початку війни я цілком відтятий від галицкого світа і нічо не знаю, що там діє ся. Кінчу і поздоровляю Тебе щиро. Чейже ще побачимось!

Уфа 29. вересня 1915.

— **На ченстоховській Ясній горі — не зовсім ясно...** На місце недавно померлого ігумена о. Павлінів Велтовського вибрано о. Вінкентія Ольшевича а його заступником о. Петра Маркевича. Папа уневажнив той вибір, а куявсько-каліський епископ назначив одного з монахів адміністратором монастиря на н обмежений час. Деякі польські часописі приносять пояснення що вибір не є папою „уневажнений" лише „відкликаний".

— **Евакуаційна горячка в Росії.** В лісах Волині й далі на південь висунених українських землях находило ся досі коло пів міліона втікачів. В останнім часі направляють їх тільки до харківської й воронізької ґуберній. Щодня висилають 50 ваґонів з утікачами. Гр. Тишкевич прислав до Нижнього Новгороду телеґраму, що заповідає що днини по два поїзди з одного тільки евакуаційного пункту, а саме з зелізничої стації Спаське, загально по 3000 осіб або 1500 в поїзді. Від довшого часу, як доносять із Чернигова, через се місто переходить денно по 2000 втікачів до курської й орловської ґуберній. Протягом одного тижня перейшло через евакуаційну стацію Гряаї 139.006 утікачів до тамбовської ґуберній. В самій нижньо-новгородській ґуберній назбирають ся незабаром пів міліона втікачів, 300.000 котрих іде неудержною хвилею від сторони Смоленська.

ОПОВІСТКИ.

Четвер, дня 2. грудня 1915.
Нині: 2. с. м. гр.кат. Авдія, римо-кат. Бібянни п.

Завтра: 3. грудня. гр.-кат. Ґріґоря Д., римо-кат. Франца Ксав.

Послідні вісти.

З ГОЛОВНОЇ НІМЕЦЬКОЇ КВАТИРИ.

На східнім фронті.

Група військ ґенерала Гінденбурґа:

Неприятельський літак застрілено огнем машинових крісів коло Бушгоф на південний захід від Якобштату. Він впав між обома лініями, а в ночи наші стежі його забрали.

Група військ князя Леопольда баварського:

На північний схід від Баранович російський наступ відкинений.

Група військ ґенерала Лінсінґена:

Нічо нового.

На сербськім фронті.

На південний захід від Митровиці занято Руднік. Союзники полонили понад 2.700 Сербів, та здобули много воєнного матеріялу.

З хвилею втечі останків війська сербського в албанські гори закінчено великі операції проти Сербів. Найблизша їх ціль, отвореннє свобідного получення з Болгарією і Турцією — осягнена.

Рухи частей війск, що остають під начальною командою Макензена, розпочала ц. і к. армія ген. Кевеса, зміцнена військами німецькими, посуваючись в напрямі Дріни і Сави, а армія ґен. Ґалвіца проти Дунаю під Семендрією і Рамбазіском д. 6. жовтня, а болгарська армія ґен. Бояджева проти лінії Неґотин—Пірот д. 14. жовтня. Того дня розпочалась також операції другої болгарської армії ґен. Тодорова в напрямі на Скопліє—Велес. Від того часу союзні війська не лиш скоро перепровадити велике підприємство переправи через Дунай в очах неприятеля, утрудненої ще несподіваним виступленнєм косівського вітру, та скоро заняли неприятельські граничні кріпости Білгород, в котрого занятю побіч бранденбурського корпусу резерви відзначив ся головно 8 корпус австро-угорський, та Заєчар, Княжевац і Пірот, котрі дістались в руки наших геройських союзників Болгар, але окрім сього зломили цілковито завзятий опір досвідченого в боях, хоробро боронячого ся неприятеля, спомаганого услівями терену. Ані дороги, в як найгіршім стані, ані недоступні, високою верствою снігу покриті гори, ані брак довозу і помещення, не змогли повздержати їх походу.

Понад 100.000 людей то є майже половину цілої сербської армії полонено, а втрати її в боях не дадуть ся прямо обчислити. Здобуто армати, між ними і тяжкі, та безчисленну скількість воєнного матеріялу.

Втрати Німців, хотяй є пожалування гідні, можна уважати за середні. Пошести в війську не давались загалом відчувати.

Начальна управа армії.

ЛЬОНДОН. (ТКБ.) По донесеням Daily Telegraph з Атен полковник сербський так зателеґрафував з Прізрену:

Передні сторожі сербських війск вже перейшли албанську границю. Чого з оружа не можна було забрати, знищено. Серби втратили зовсім надію, щоб вдержати Монастир, бо ворог має пять разів більше війська. Місто вже опорожнене.

Оден болгарський відділ заняв міст на Черні, 4 милі від Монастиру. Сподіють ся, що Болгаре 28. падолиста дійдуть до Кенаї, через що переверть ся зелізниче получення з Грецією.

ВІДЕНЬ. (Т.К.Б). Тутешна дирекція поліції оголошує, що дозволено на поворот збігцям в слідуючі повіти в ширшій воєнній области: Ясло, Тішанів, Яворів, Рудки, Самбір, Дрогобич, Сколе; в тіснійшій воєнній области є отворені повіти: Перемишляни, Богородчани, з виїмком Солотвина, Бібрка, Стрий, Калуш і місто Львів.

З ГОЛОВНОЇ АВСТРІЙСЬКОЇ КВАТИРИ.

З дня 1. грудня 1915.

На російськім фронті.

Нічо эственного. — Стоячі під австро-угорською начальною командою союзні війська північно-східного фронту полонили в падолисті 87 офіцерів, 12.000 жорнірів та здобули 32 машинові кріси.

На італійськім фронті.

Вчерашний день перейшов на фронті Сочі взагалі супокійнійше. Тільки примісток Тольмайну був знов сильно атакований. Єї неприятельські наступи зломались в нашому огні. Нині в ночи отворив неприятель сильний артилерійський огонь на північний бік гори Сан Міхеле. Рівночасно заатакували Італійці вершок сеї гори, зістали однак відкинені. Відкинено також проби наступу неприятеля в области Сан Мартіно.

На сербськім фронті.

Наші війська йдуть на Плевю. Одна кольонна атакує височини на південний схід від сідла Метальки. Инша кольонна взяла приступом в пополудневих годинах під ослоною ночі сильно боронений Чорногорцями край високорівні 10 кільом. на північ від Плевлі Прізрен 29. падолиста в полудне заняли Болгаре.

Армія ген. Кевеса полонила в падолисті 40.800 сербських жовнірів та 26.600 обовязаних до військової служби та здобула 179 армат і 12 машинових крісів.

Заст. шефа ґен. штабу **Ф. Гефер.**

Надіслане.

За сю рубрику редакция не відповідає.

Видає і відвічає за ред. Д-р Сидір Голубович. Друкарня А. Гольдмана, Львів, ул. Сикстуська 1.